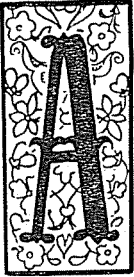

Bir konuşma üzerine

MUHAMMED PASIÇ

ZİZ ve sevgili dostum , Yazıhanenizde benim de bulunduğum bir konuşma esnasında, dostum Hacı İbrahim efendiye, Kur'an-ı Kerimin Mâide suresindeki 90. ayetine istinad ederek, şarap içmekle ilgili tamamen yanlış düşünceniz hakkındaki sözleriniz üzerinde, tam üç senedir duruyor ve düşünüyorum.

Muhtemelen Almanca bir Kur'an terceme veya tefsirine dayanan o anlayışınız ne ilmi, ne de islâmidir. O anlayış manayı tamamen bozmuş ve İslâmın ruhuna uygun olmayan bir duruma sokmuştur. Kur'anın nassına aykırıdır. Ancak batınilerden veya kızılbaşlardan gelmiş bir anlayış olabilir ki, bunların derviş, şeyh veya evliya taslağı kıyafetinde gözükmeleri meseleyi değiştirmez. İslâmın yeminli düşmanları vizvitlerden veya diğer hristiyan misyonerleri tarafından da gelmiş olabilir.

İslâmın esas prensibi, emir ve yasaklarında ayırım yapmamaktır. Bütün fertler bu emir ve yasaklar karşısında aynı mesuliyeti taşır. Evliyanın, hatta peygamberlerin bile bu bakımdan bir imtiyazı yoktur. Bunu Allah (c.c.) Hatibü'l-Enbiya (peygamberlerin hatibi) diye bilinen Şuayb (a.s.)'ın dilinden a-

çık ve kesin bir şekilde ifade etmiştir. Bu keşin ve açık ifadeyi «Hûd» suresinin 88. âyetinde görüyoruz:

«Şuayb (a.s.) dedi ki: Ey kavmim, ya ben Rabbim'den gelen apaçık bir hüccet üzerinde isen, ve O bana güzel bir rızık ihsan etmiş ise, ne dersiniz? **SİZE YASAK ETTİĞİM ŞEYLERDE YASAĞA AYKIRI HAREKET ETMEK İSTEMEM.** Gücümün yettiği kadar, ancak sizi islah etmek istiyorum. Muvaffakiyet yalnız Allaktadır. Yalnız Ona güvenip dayandım, yalnız Ona yöneliyorum.»

Meşhur müfessir Kadı Beydâvi «Envârü't-tenzil ve Esrârü't-te'vil» adlı tefsirinde, adı geçen ayeti şöyle izah ediyor:

Allahın peygamberi Şuayb (a.s.) peygamberliğine ve Allahın kendisine verdiği bilgiye dikkati gerekerek diyor ki: Allahın ihsan ettiği maddî, manevî bu kadar nimetlerine rağmen, hükmüne karşı koyup, vahy ettiklerin değiştirerek, emir ve yasakları karşısında başka türlü hareket etmem mümkün müdür? Bu, Şuayb (a.s.)'ın, mevcut nizamı değiştirmesi ve dedelerinin dinlerinde kalmalarını önlemek istemesi sebebiyle, kavminden af dileme anlamını taşır.

Kur'an-ı kerim, Şuayb (a.s.)'ın sözlerini, kabul ve iltizam ederek nakl ediyor: Size yasak ettiğim şeyi yapmak istemiyorum. Kendime, sizden ayrı bir imtiyaz hakkı veremem. Yani, eğer bir şey doğru ise, onu tasvip eder, ona karşı koymam, nerede kaldı ki onu size yasaklamış olayım. Ben, yalnız yapabildiğim kadar durumun iyileşmesini istiyorum. Yani benim, bütün kuvvetimle sizi islah etmek, iyiyi emretmek, kötüyü yasaklamak suretiyle, sizi doğru yola yöneltmekten başka bir dileğim yoktur. Tuttuğunuz yolun doğru olduğuna inansaydım, bu yolda devam etmenizi yasaklamazdım.

Bu tarzda verilen bu üç cevap büyük önem taşımaktadır. Önemin büyüklüğü şuradadır. Akıl sahibi insanın neyi yapması icap ettiğine ve neyi yapmaması gerektiğine dikkatı çekmektedir. Çünkü insan bunlardan biri ile üç vazife ve mesuliyeti ifa etmiş olur ki, mesuliyetlerin en büyüğü Allaha karşı olanıdır. İkincisi insanın kendine karşı olan vazife ve mesuliyetidir. Üçüncüsü de halka karşı olan vazife ve mesuliyetidir. Bütün bunlar, size emr ettiğimi emr etmeyi ve yasakladığımı yasaklamayı gerektirmektedir ki, (bu prensibe ben de tamamen riayet etmekteyim).»

Emir ve yasaklar hakkında kimsenin imtiyazı olmadığı, «Tevbe» suresinin 121. âyetinde de açık olarak görülmektedir:

«Medine halkı ile etrafındaki bedevilerin, Allahın Peygamberinden geri kalmaları ve kendilerini Ona tercih etmeleri yaraşmaz... yani, Peygamberin kendisini korumadığı tehlikeler karşısında onlar da kendilerini korumamalıdır.»

Kadı Beydâvi bu ayeti şöyle tefsir ediyor:

Medine halkı ile etrafındaki bedevilere, Allahın Resulüne nazaran, kendilerine öncelik tanınmaları caiz değildir. Peygamberin kendisini müstesna saymadığı meselelerde onların kendilerini müstesna saymaları doğru olmaz. Bizzat Peygamberin maruz kaldığı tehlikelerden onların da kaçınmaları gerekir. Bu, peygamberler gibi, bütün müslümanların aynı

hak ve mesuliyetleri taşınmaları lâzım geldiğini ifade eder. Bu hususta kimsenin imtiyazı yoktur, hatta Muhammed (s.a.v.)'in bile... Batınilerin, münafıkların, evliya ve derviş kıyâfetine bürünseler bile, hiçbir hususta imtiyaza sahip olduklarını düşünmek mümkün değildir.

Buraya kadar verdiğimiz iza-hat esas konuya giriş kabildendir. Şimdi, alkol gibi insanlığın en büyük âfetlerinden biri olan bu zehirin yasaklanması hususunda Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerimde takip ettiği metodu açıklayacağız. Bu yasağın çağımızdaki müspet ilmin neticelerine ve insanlığın şimdiye kadar yaptığı tecrübelerle de tamamen uymaktadır. Peygamberimiz (s.a.v.) ise, yalnız şarabı değil, bütün alkollü içkileri kötülüklerin anası saymıştır.

Her şeyi bilen Allah, en kesin emir ile dahi içkinin birden bire kaldırılmıyacağını bildiği için, tedric usulünü ihtiyar etmiştir. Bu suretle insanları bu felâketin üzerinde bizzat düşünmeğe hazırlamış, böylece içkinin zararlı olduğuna kanaat getirtmek ve sonra içki kullanmaya ait olan kesin yasağı kolayca kabul ettirmek için bu metodu seçmiştir.

Önce şu âyet-i kerime nâzil olmuştur:

«Ey iman edenler! Sarhoş iken, ta ne söylediklerinizi bilinceye kadar, namaza yaklaşmayın!» (Nisa suresi ayet: 43)

Bu âyet ile ibâdet esnasında sarhoşluk yasağı edilmmiştir.

Kadı Beydâvi diyor ki:

Bu âyetin nüzul sebebi aşağıdaki hadisedir: Ashâbın cennetle müjdeli olanlarından biri olan meşhur Abdürrahman b. Avf, içkinin yasak edilmesinden önce, ashaptan bir kaçını ziyâfete davet etmişti. Bu ziyâfette bulunanlardan bazıları içmiş, oldukça sarhoş olmuştu. Akşam namazı gelince, cemaatla namaz kılmağa kalkmışlar. Aralarından imamlık yapan biri içkinin tesiri altında «La e'budu ma ta'budûne» âyetini «la» sız olarak okumuştur. Âyetin mânâsı tam tersine «Sizin ibâdet ettiğinize ben de ibâdet ederim» şeklinde olmuştu ki, bu yüzden namaz fâsîd olmuştu. Yeniden kıl-

mak zorunda kalmışlardı. Bu hadise, içkinin, müslümanların en büyük ibâdeti olan namaza mani olduğuna inanmalarını sağlamış ve içkiyi terk etmişlerdi.

Bundan sonra ikinci âyet nâzil oldu:

«Sana şarap ve kumar hakkında soruyorlar. De ki: Bunların her ikisinde büyük günah ve zarar vardır. İnsanlara bunların (görünürde) faydası da vardır, fakat günah ve zararları faydalarından daha büyüktür.»

Bununla içkide, az ve şahisi ve muvakkat fayda yanında insan sağlığı, mal, aile, nesil bakımından büyük ve çeşitli zararların bulunduğu dikkat çekilmiştir.

Bundan başka tarih, içki kullanmanın daha açık zararlarını da göstermektedir. Rivâyet ediliyor ki: Bir ziyâfette bulunan ashaptan bazıları o kadar içmişler ki, sarhoş olduktan sonra, eski âdetleri veçhiyle asâlet, şeref, zenginlik ve kahramanlıkları ile birbirlerine karşı böhürlenmeğe başlamışlar, neticede bu samimi arkadaşlar arasında kavga çıkmış; aralarından biri, diğerinin elindeki deve çene kemiğini alıp en yakın arkadaşı olan birine saldırmıştı. Bu suretle, içkinin İslâmın getirdiği en mühim unsurlardan biri olan kardeşlik ve tesanüdü yıktığını bilfiil anlamışlardı.

Bu sırada içkinin kesin olarak büsbütün haram olduğunu ifâde eden şu:

«Ey iman edenler!.. Şarap, kumar, (tapınmağa mahsus) dikili taşlar, kısmet ve fal okları şeytanın murdar işleridir. Onlardan kaçın ki felah bulasınız. Gerçekten şeytan şarap ve kumarla aranızı düşmanlık, kin sokmak, sizi Allahın zikrinden ve namazdan alkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçemez misiniz?» (Maide suresi ayet 94) meâlindeki âyet nazil oldu.

Burada açık, kesin ve nihâi olarak içki ile kumarın ve ayette adı geçen diğer kötülüklerin, herkese samil olmak üzere, istisnasız yasağı olduğu tespit edildi. İslâmın eşitlik ve hakkaniyet prensibi bu noktada da belirmektedir.

14 asır önce İslâmın açıkladığı

bu yasağı tasdik ve ispat eden bütün ilmi araştırma ve buluşlar İslâmın bu husustaki görüşüne uygundur.

Kadı Beydâvi (c. I, s. 357) diyor ki: İçkinin büsbütün haram edilmesi üzerine ashap, Peygamber (s.a.v.)'e gelip: Ya Resulallah! Yasaktan önce içki içmiş, kumar oynayıp kazandığımı yemiş ve ölmüş olan arkadaşlarımızın hali ne olacak? diye sordular. Bu âyet de (Maide suresi 96) bu vesile ile nâzil oldu.

Âyette mâzî (fima taimu) sigasının kullanılmış olması, Kadı'nın bu beyanatını teyid etmektedir. Bununla beraber, aynı yasakları yapmış olup henüz hayatta ulunanlar hakkında da inmiş olması ihtimal dışı değildir. Binaenaleyh, yasaktan önce içki içmiş, kumar oynamış olanlar, yasaktan sonra tamamen vazgeçmişlerse, önce yapmış oldukları haramlar yüzünden mesul sayılmazlar.

Bütün bunları dikkati nazara aldıktan sonra: «İman edip salih amel işlemiş olan kimselere, yasaktan önce yiyip içtiklerinde bir günah yoktur, eğer ondan sonra kötülüklerden kaçınırlar, Allaha iman edip devamlı iyi işlerler, vazife ve mesuliyetlerine dikkat edip korunurlar ve başkalarına iyilik yaparlarsa. Allah iyilik yapanları sever.» meâlindeki âyetten «imanı sağlam olan müminlerin bu yasaklardan müstesna olduğu» neticesi nasıl çıkarılabilir?

Şimdi rica ederim yukarıdaki âyette zikri geçen içki ve emsâli haramı bir kimse işlesin de, yine bu adı geçen zümreye dahil olsun, bu hiç mümkün mü? Böyle bir anlayışı ancak işi alaya alan biri savunabilir. Burada üç defa zikir edilen ve emirleri tamamen yerine getirmek ve yasaklardan bilmüliye kaçınmak anlamına «takva ve ittika» kelimeleri kesin olarak anladığımızın tersini ifade ederler.

Her şeye kaadir olan Allah, Onun kelâmını anlamak ve iyice kavrayabilmek için aklımıza ışık ihsan etsin, onlarla amel etmeye de bizi muvaffak kılsın!

Size ve ailenize selâm! Allah-tan rahmet ve bereket dilerim, sevgili din kardeşim ve hac arkadaşım!